

تهیه طرح‌های منظر شهری با ساختار ۴ بخشی

این طرح‌ها فارغ از محتوا در ساختار بسیار متفاوت و متنوع هستند و موضوع مدیریت و ارتباط این طرح‌های متفاوت و گوناگون از چالش‌های اساسی یکپارچه‌سازی مدیریت و هدایت برنامه‌ها و طرح‌های شهری است. نظر می‌رسد به‌صورت کلی امکان تعریف ساختارهایی مشترک برای مطالعه طرح‌ها وجود دارد این ساختارهای مشترک موجب مدیریت مناسب، نظارت مؤثر و ارزیابی همه‌جانبه طرح‌ها توسط حکمرانی کشور و مدیریت شهرها را فراهم می‌آورد.

به گزارش سایت خبری پرسون، سیامک کاکاوند- دکترای معماری و پژوهشگر در حوزه شهرسازی در یادداشتی اختصاصی برای پرسون نوشت: در حال حاضر در سطح کشور و شهرها در حوزه منظر شهری و طرح‌های مرتبط نظیر طرح نماهای شهری، طرح‌های نورپردازی، طرح مبلمان شهری و مناسب‌سازی فضاهای شهری برای معلولان و کم‌توانان، طرح‌های بافت تاریخی، طرح‌های منظر شبانه، طرح‌های مدیریت کاربری‌ها و غیره با محتوا و اشکال متفاوت و متنوع فراخور تجربه، سابقه و دانش مشاوران و مدیریت شهری تهیه و اجرا می‌گردد.

این طرح‌ها فارغ از محتوا در ساختار بسیار متفاوت و متنوع هستند و موضوع مدیریت و ارتباط این طرح‌های متفاوت و گوناگون از چالش‌های اساسی یکپارچه‌سازی مدیریت و هدایت برنامه‌ها و طرح‌های شهری است. نظر می‌رسد به‌صورت کلی امکان تعریف ساختارهایی مشترک برای مطالعه طرح‌ها وجود دارد این ساختارهای مشترک موجب مدیریت مناسب، نظارت مؤثر و ارزیابی همه‌جانبه طرح‌ها توسط حکمرانی کشور و مدیریت شهرها را فراهم می‌آورد.

به‌صورت کلی مجموعه طرح‌های شهری را می‌توان در ۴ بخش اصلی تعریف نمود. این بخش‌ها شامل سند طراحی شهری، کمیته‌های تخصصی، برنامه اجرایی و کمیته‌های عالی هستند.

بخش اول- سند طراحی شهری

در سند مبانی نظری طرح و پایه‌های تئوریک، رویکردهای علمی و اجرایی تبیین می‌گردد و پس‌از آن چشم‌انداز، اهداف، راهبردها، سیاست‌ها، برنامه‌ها و اقدامات باید مطرح گردد. در تدوین محتوای سند نحوه ارتباط ساختاری با اسناد فرادست و فرودست باید مشخص گردد و تأثیرگذاری و اثرپذیری از ضوابط و مقررات قانونی موجود نظیر آیین‌نامه، بخشنامه‌ها و غیره مطالعه و مدنظر قرار گیرد. در سند علاوه بر موارد فوق ۳ بخش دیگر ساختار معرفی و در قالب یک سند قانونی و ملاک عمل باید به تأیید و تصویب مرجع قانونی (شورای شهر، شورای عالی شهرسازی و معماری و غیره) واقع گردد. به‌بیان دیگر در سند موصوف تمام اجزاء ساختار مندرج و با تصویب و ابلاغ مرجع قانونی با جایگاه حقوقی تعریف‌شده ملاک عمل قرار خواهد گرفت. در بسیاری از طرح‌های شهری موجود نواقص و نارسایی‌هایی در هر یک از بخش‌های پیش‌گفته مشاهده می‌گردد که هر یک موجب آسیب‌های ساختاری قابل‌توجه در طرح‌های شهری گردیده است. لذا پیشنهاد ساختار و تبیین اجزاء، راهنمای مشاوران و مدیریت شهری در تهیه و مطالعه طرح‌ها خواهد بود.

بخش دوم- کمیته‌های تخصصی

با نگاهی به تجربه و پیشینه طرح‌های شهری که دارای ابعاد کیفی هستند متوجه می‌گردیدم وضعیت بهینه و مطلوب در پاره‌ای از موضوعات و تصمیم‌گیری‌ها منوط به وجود کمیته‌های تخصصی تصمیم گیر و یا ارزیابی‌هایی است که توسط این کمیته‌ها صورت پذیرد لذا پیش‌بینی کمیته‌ها در ساختار مانع آسیب جدی بر عملکرد و کارآمدی طرح‌ها می‌گردد. در کمیته‌ها باید فرایند انتخاب اعضاء و ارزیابی عملکرد و کنترل عملکرد کمیته‌ها...حسب تجربیات و سوابق در فضای شفاف و پاسخگو پیش‌بینی گردد.

بخش سوم- برنامه و طرح‌های اجرایی

بسیاری از طرح‌ها علی‌رغم وجود اسناد، کمیته‌های تخصصی و ساختار قانونی در تحقق چشم‌اندازها و اهداف موفق نبوده‌اند. پاره‌ای از دلایل به فقدان وجود طرح اجرایی با جزئیات لازم مربوط می‌گردد. طرح‌های اجرایی در کنار دو بخش دیگر از ابزارهای مؤثر هدایت و راهبری طرح‌ها در راستای اهداف و سیاست‌های متولیان و مدیران شهری هستند. به نظر می‌رسد الزام به ارائه طرح‌ها و برنامه‌های اجرایی موجب تحقق‌پذیری بالای طرح‌ها و متضمن حصول به اهداف و راهبردها در وضعیت مناسب و مطلوب‌تر می‌گردد.

بخش چهارم– کمیته عالی طرح‌ها

در طول زمان همواره طرح‌ها نیازمند اصلاحات و بازنگری‌های محتوایی و شکلی هستند. پیش‌بینی کمیته‌های عالی برای هر طرح می‌تواند این وظیفه مهم را پیگیری نماید. در کمیته‌های عالی چنانچه ضوابط و مقررات نیاز به تغییرات داشته باشند و یا تعاریف و محتوا طرح‌ها نیازمند اصلاح و بازنگری باشد می‌تواند با طرح موضوعات در کمیته‌های عالی نسبت به اعمال این موضوعات تصمیم‌گیری و اقدام گردد. وجود کمیته‌های برپویایی و به هنگام سازی طرح‌ها خواهد افزود.

علاوه بر موارد فوق بخش‌های مکمل نظیر:

بانک اطلاعات طرح

بانک ایده‌ها و پیشنهادات

بخش رسیدگی به شکایات و اعتراضات

می‌تواند در زیرمجموعه کمیته‌های عالی تعریف گردد.

در ذیل ساختار ۴ بخشی مطالعه و اجرای طرح‌های موضعی ارائه می‌گردد.

در فقدان توجه به ساختار ۴ بخشی ما شاهد طرح‌هایی هستیم که به‌طور مثال سند طراحی شهری دارند اما کمیته‌های تخصصی تصمیم‌گیر و ارزیاب ندارند و مدیریت شهری در سطح دانش و تجربه سازمان متبوع نسبت به اعمال برداشت‌ها در حوزه‌های مختلف اقدام می‌نماید که بعضاً به لحاظ فنی و تخصصی در معرض انتقادات و شکایات جامعه حرفه‌متد و متخصص قرار می‌گیرد. وجود کمیته‌های تخصصی از حجم این انتقادات خواهد کاست و به‌صورت کلی وضعیت مناسب‌تری را خواهد گشود.

فقدان برنامه اجرایی در گستره شهرها علی‌رغم وجود سند قانونی و یا کمیته‌های تخصصی نیز عملاً موضوع ساماندهی کلان و تسلط و اشراف بر طیف گسترده زمینه‌ها و موضوعات را با مشکل روبرو می‌نماید. به‌طور مثال در موضوع نماهای شهری فقدان برنامه اجرایی علی‌رغم وجود ضوابط و کمیته‌های تخصصی موجبات انتقادات بسیاری در شهرها گردیده است. در صورت وجود برنامه و طرح اجرایی چشم‌انداز و راهبردهای مشخص و معین فراروی طراحان و مدیریت شهری قرار خواهد گرفت و وضعیت پیرانتقاد و مبهم موجود را نحو مؤثری تعدیل می‌نماید.

کمیته‌های عالی نیز اصلاحات و بازنگری‌های لازم را در طول زمان و توسعه دانش و تجربیات مقدور و میسر می‌نمایند.